

Van Vilayeti – Belge No 5

Posted on 22/10/2015

HAYATTA KALAN ASLİK ĞAZARYAN'IN, VAN SANCAĞININ VAN KAZASINDA BULUNAN ARÇAK'IN DAĞVERAN KÖYÜ KATLIAMIYLA İLGİLİ TANIKLIĞI

[1916], Bakü

Ben, Van vilayetinin Arçak sancağının Tağveran köyünden Aslik Ğazaryan, 30 yaşında, günümüzde Bakü'deki Ermeni köyünün 12 Nagornaya No 12 adresinde yaşıyorum, bana Göçmen Komitesi yardım ediyor.

Memletetimizde, kendi evimizde kalıyordum, ailemiz 8 kişiden müteşekkildi, şimdi ben ve kaynımın karısı kaldık.

Kocam Manuk, kayınlarım Sion, Hayro ve kayınpederim Hato öldürüldü. Kızım Sona ve kaynımın kızı Paydsar öldü.

Seferberlikte Türkler bizim köye de geldi ve köyün gençlerini toplayarak askere götürdüler. Bizim evimizden de kocam Manuk'u ve kaynım Sion'u götürdüler. Ondan sonra köye gelip sarı para⁴ ve ayrıca buğday, arpa, saman, koyun, koşum hayvanı, camız, peynir ve daha başka gerekli şeyleri götürüyorlardı. Sonbahar sonlarında, Ermenilerin silahsızlandırılması esnasında Ermeni askerler firar ettiğinde, kocam Manuk ile kaynım Sion da kaçıp, birkaç gün Van'da kaldıktan sonra geldiler, fakat bazen köyde, bazen de şehirde kaçak bir şekilde yaşıyorlardı. Bundan sonra Türk'ün olamı kışın çekilmezdi, gelip, köyden saman, çelmik, un ve gerekli olanları toplayıp, erkeklerin ve kadınların sırtına yükleyerek Arçak veya Saray'a gönderiyorlardı. Zaten yük hayvanlarını götürüp haftalarca kullanıyorlardı.

1915 Nisan ayı başlarında Saray Kaymakamının Arçak'ı kırıldığı sırada, Rahmen (1) Kürtleri de bazı başka köylerdeki Kürtlerle birleşip bizim köyümüze saldırarak köydeki erkeklerin hepsini mermi ve bıçaklarla öldürdüler. Aynı gün köyde, bizim evimizde de birkaç mermiyle kayınpederim Yato'yu ve kaynım Hayro'yu öldürdüler. Dağa kaçmış olan kocam Manuk ve kaynım Sion'u da Kürtler bulmuş ve öldürmüş. Onların cesetlerini köyün yakınında gördük. Tüm erkekleri öldürdükten sonra bizi topladılar, köylümüz Gazar'ın evine doldurdular ve aramıza dalarak, üzerimizde sadece donla gömlek bırakana kadar bizi yağmaladılar. Ardından, içimizden 20'den fazla güzel kadını ayırıp götürdüler ve birkaç saat tuttuktan sonra üçünü-dördünü bıraktılar, kalanları ise götürdüler ve bugüne kadar yoklar. Aramıza dalan diğerleri, tecavüzcüler, her türlü vahşeti sergilediler, içimizden hiçbiri bu gazaptan kurtulamadı, ben ve kaynımın karısı dahi.

Bizi bir gün daha köyde tuttuktan sonra Kharakonis'e yolladılar. Kharakonis'te, orada esir tutulan kadınları bulduk ve onlarla birlikte ertesi günü çok büyük eziyetlerle ve kayıplar vererek Arçak'a vardık. Bundan sonra ben de onların başına gelen tüm baskı ve eziyetlere maruz kaldım. (Kendisi de onların içinde bulunduğundan dolayı, Arçak'ta kalmasını ve Van'a gelinceye kadar çektikleri eziyetleri Kharakonisli No 1 gibi⁵ anlattı.)

Van'da iki hafta kaldıktan sonra, mayıstaki hürriyet esnasında köyümüze gittik, kızım Sona ve kaynımın kızı Paydsar burada öldü.

1915 Temmuz ayındaki ricatta göç ettik ve Bakü'ye geldik.

1) Rahmen, köyümüz Dağveran'ın iki saat uzağında bulunan bir Kürt köyüdür.

EMA, fon 227, liste I.fon 469, yapraklar 18-19, orijinal, el yazısı.

Kaynak: Ermenistan Ulusal Arşivi

Kedername

Osmanlı İmparatorluğu'nda Ermeni Soykırımı
1915
Hayatta Kalanların Tanıklıklarına Dair Belge Koleksiyonu
Belge Yayınları 2015